

20 PERC

- színpadi játék a Lajtorja csoport részére –

BEVEZETŐ GONDOLATOK:

Az éppen esedékes művészeti iskolai tanévünk színpadi játékanak tartalmát, tétjeit keresgélve találtunk rá az közhelyesnek is vélhető helyzetre: a világ impulzusaitól körülvéve küszködünk otthon a tanulni valóval, a Leckével. Történetesen Petőfi Sándor örökzöld elégiájának a megtanulásával, hisz holnap memoriterből lesz felelés, mi pedig – ismerős rutinnal – az utolsó pillanatokra hagytuk a három versszak beemelését.

De hát, ahogy anya mondja az első jelenetek egyikében, „Kiscsillagom! A te fejeddel ezt húsz perc alatt be lehet emelni!” „Az nekem húsz év!” – érkezik rögtön a gyötrelmeteljes replika. Rendezői, csoportvezetői kikacsintás a dialógus efféle alakítása! Abban az évben – 2013-ban – volt a szabadszállási Lajtorja csoport éppen 20 éves.

Talán nem fellengzős – e 20 év jogán – stílusjegyről beszélni. Az egyenes vonalú, elbeszélő jellegű színpadi játékszerkezet helyett a mozaikos, etűdszerű, egy fókuszot kijelölő, laza szála felfűzött játékmódról, amely – elfogadva egy zsűrizésen megfogalmazott, s az évek során szállóigévé lett észrevételt – bizonyára gyakran lett a néző számára kicsit „katyvaszos”, tanújelét adva a szerkesztő-rendező mindenkori esendőségének.

Jelen játék is – számozott jeleneteivel – ennek a játékmódnak a hibáit-erényeit mutatja fel – a dőlt betűs jegyzetek reflektív részein túli – utólagos igazítás, a darabtemetés utáni okafogott újra írás nélkül.

SZERZŐK: a csoport, a rendező, Petőfi Sándor, Erdős Virág, Belga együttes

SZÍN: Üres tér, középen egy szék és egy fiókos íróasztal

1. HÁZI FELADAT

(Sötét, majd a színpad közepén egy pontfény, körben halványabb fények. Középen főhősünk, a Lány ül egy széken, és félhangosan a verset tanulja, kelletlenül, grimaszokkal kísért kötelezettség érzettel. Testhelyzetét gyakran változtatja, jógaszerű pózokkal tarkítva. Minden, ami ezután történik vele, körülötte, a valóságos viszonyaiból, és/vagy a képzeletében élő

világból táplálkozik. Most éppen az öccse zavarja meg a tanulásban, nem először és nem utoljára.)

ÖCCS Nem tudod, hol van az illatos rádiórom?

(Végzőra jobbról balra, egy hirtelen, hangos zenei bejátszásra átviharzik egy táncoló csoport a színen. Nem először és nem utoljára viharzik át a Lány gondolatain egy tanulást gátló inger.*

** Akkor épp a Gangnam style örülete tarolt a világban, adott volt, hogy arra a zenére „lovagolnak” át a színen a táncosok. Később valószínűleg a Despacito lett volna a hívójel. Mindig adódik valami aktuális.)*

ANYA *(Shoppingolásból érkezve, rengeteg szatyorral, kezei foglaltak, szájában a slusszkulccsal mondja)* Na, megvan már az első versszak? Azt még a Barátok közt előtt kikérdezem!

LÁNY* *(Nem reagál az anya mondatira. Feláll a székről, nyitogatja az íróasztal fiókjait, üres csokipapírokat dobál szanaszét. Idegesen mondja.)* Még nyílnak a völgyben a kerti virágok / még zöldell a nyárfa az ablak előtt. Nem igaz, ezt nem lehet kibírni! Hol van egy kis boldogsághormon?! *[*A Lány szerepe lehet végig ugyanazé, de – főleg több képességes csoporttag estén – osztható, átruházható is. A könyvet kezében tartó, szöveget memorizáló alaphelyzetből, a viszonyaiból, mindig könnyen beazonosítható a nézők számára.)*

(Körbetáncolja idegesítő mozgással és hangon a később majd hosszabban is színen lévő CSOKI-KÓRUS, a Belga-dal refrénjét énekelve, kántálva: „Csoki, olvasós! Csoki, ropogós! Csoki, celofános! Csoki, mogyorós!”)

ÖCCS *(Újabb idegesítő kérdéssel érkezik)* Nem tudod, hova tette anya Josephine kajáját, ideje volna megetetni azt a gombócot! *(A lány ideges gesztussal reagál)*

(Tanul tovább, legalábbis próbálkozik. Újabb villanásként kedvenc klipjének néhány képkockája villan fel. A villanás erejéig felragyog az arca, ő is énekel, de aztán visszamélyed a szabadságát korlátozó penzumba.*

** A darab idején a One Direction volt az ügyeletes tinibálvány. Próbára gyülekezvén, feszültségoldásként, vagy akár egy-egy improvizációba ágyazva, gyakran énekelték a lányok az együttes dalait. Egyértelmű volt, hogy tőlük jön az időszerű impulzus.)*

LÁNY (*a takarás mögé*) Anya én ezt nem bírom megtanulni... és nem is akarom!

ANYA (*Létrával érkezik, amelyet a szövege alatt elhelyez a térben. Az eszközhasználat későbbi funkciói láthatóak lesznek, az önfelmutató, a csoport nevére rájátszó gesztus mellett.*)

Kiscsillagom! A te fejeddel ezt húsz perc alatt be lehet emelni!

LÁNY Húsz peeeerc?! Az nekem húsz év!!

ANYA Hidd el menni fog! (*A Lajtorja pólók logójának Weöres-idézetét megjátszott pátosszal mondvá*) Alattad a föld, fölötted az ég, benned a létra! (*Leteszi a létrát, a Lány bebújik a fokok közé, s mint valami börtönben, kalitkában, magol tovább.*)

ÖCCS Nem láttad a wifi csatlakozót? Apa mindig eldugja, hogy ne tudjak gépezni.

LÁNY (*dühösen, irigykedve*) Gépezni ?????!!!

2. HÍREK

(*A One Direction-dal ritmusképletével – vagy egy próbákon megérlelt ritmus-alapra – a saját testüket használva ritmushangszerként, a tér különböző irányából érkeznek a hír-mondatok gazdái. A hírek a különböző internetes oldalakról gyűjtött aktualitások. A lány verset tanul, a hírek különböző dinamikával körülzsongják.*)

LÁNY (*Egy hirtelen beálló csendben, skandálva, nagyon erősen érzékeltetve a vers időmértékes ritmusát.*)

Még nyílnak a völgyben a kerti virágok,

Még zöldel a nyárfa az ablak előtt,

De látod amottan a téli világot?

Már hó takará el a bérci tetőt.

KÓRUS (*Szimultán szövegmondással, állandó téri interakcióban, néha ki-kihallik egy teljes mondat a kavalkádból. A **kiemelt** szavaknak a következő képben lesz szerepük.*)

- **Fiatal lány holttestét** találták meg Máltán.
- **Tízezreket ölhetett meg** a rekorder hóhér.
- **Kidobott magzatok** egy orosz erdőben.

- Fellángolt a **fitymavita** Ausztriában is.
- **Karcinogén anyagokkal** telített a nagyvárosok levegője.
- A pajkos kislány és a **lusta perverz**.
- Hogy lesz így **nyugdíjunk**?
- Kilakoltatták a **devizahiteles** nagycsaládot.
- **Vitaminnal** a legagresszívabb ráktípus ellen.
- **Tömeghisztériába** torkolt a karácsonyi akciós vásár.
- Munkanélküli lett a **Barátok közt** sztárja.

KÓRUS (A kiemelt szavakat mondják, egyre halkabban, majd suttogva a létra körül, fokaiba kapaszkodva, alá bújva, minél amorfabb, a disszonáns világ híreit minél disszonánsabb alakzatban kísérő állóképet alkotnak, és suttognak tovább. A Lány a vers helyett most énekel.)

LÁNY (a Hej, tulipán! c. népdal dallamára)

Jaj, enterem, enterem!

Ez a világ zord verem.

Mér' hogy ennyi baj terem

a Föld nevű hardveren?

(A Lány memorizál tovább, közben a RANDEVÚ szereplői kezdik kialakítani a szimultán játékeret. Bal oldalon: Anya takarít, a Lány felmászik a létrára, onnan beszél hozzá, miközben tanulja a verset. Jobb oldalon: Apa és a Fiú a kocsiban ülnek, készülnek valahová. A Lány és a Fiú jelentéssel bíró mondatokat mondanak. Az Anya és az Apa – a színjátszó tréningekből, helyzetgyakorlatokból ismert, a konkrét szöveget számsorral helyettesítő – „számbeszéd”-technikát alkalmazzák. Minden nonverbális eszközt működtet(het)nek, de érthető, a gyereküik számra dekódolható üzenetük nincsen. Pedig kellene (?), hogy legyen.)

3. RANDEVÚ

LÁNY ... a tél dere már megüté fejemet...

ANYA (Magába roskadva, a mondattal mintegy fölvéve a szerepet, megadó gyakorlatiassággal takarít. Fásultan ő is mond egy verssort, aztán már csak a számbeszéddel „kommunikál”) Elhull a virág, eliramlik az élet! ...

LÁNY (*Kilépve a tanulásból, egy leendő találkozást mérlegelve*) Anya, és mi van, ha bunkón viselkedik velem?

ANYA 1, 2, 3, 4 ...

LÁNY Felvehetem a te sportcipődet? Tudod, a faterja az a BMW-s Menő Manó, nem akarok égni előtte. (*Anya küld egy beleegyező gesztust, takarít tovább, a lány tanul. Beállnak állóképbe a következő megszólalásig, vagy némajáték megy tovább. Ettől kezdve a jelenet végéig ez a játékmód. Egyik oldalon a dialógus, a másik oldalon állókép vagy némajáték.*)

APA (*Belenéz az autó belső visszapillantójába és hiún, önelégülten mondja*) A tél dere már megüté fejemet! (*Ettől kezdve ő is csak számbeszél; vezet, telefonál, ügyeket intéz, nem figyel a tanácsokat kérő fiára.*)

FIÚ Apa! (*Maga felé hajtja a visszapillantó tükröt.*)

APA 1, 2, 3, ...

FIÚ Nem fogja elhinni, hogy csak a fogszabályzó miatt csámcsogok. Annyira zavar, már rég le lehetett volna venni. Alig merem kimondani az sz betűt, mindig kifröccsen egy kicsit a nyálam. Sz...szeretlek! (*Jelzi, hogy a szélvédőre fröccsent a nyál, apa – miközben újra számol – lereagálja és nyakon legyinti.*)

LÁNY (*Ő is jelez egy tükröt, pattanással, szeplővel bibelődik*) Van még abból az Avon alapozódból? Te hogy tüntetted el ennyi idős korodban ezeket?

ANYA 5, 6, 7, 8, ...

LÁNY Úristen?! Mi van, ha nem ismer egyetlen One Direction számot sem??

ANYA 9, 10, 11, ...

APA (*Kormányt elengedve, angolul mondja, énekli a számokat*) 4, 5, 6, 7, 8

FIÚ Jézusom, Apa! Ezt nem mondod komolyan, hogy te ezeket a nyálgépeket hallgatod?

(*Elkezd keresgélni a kesztyűtartóban*) Hol van az a Tankcsapda, amit én írtam ki neked tavaly karácsonyra?

APA (*Elfoglaltságot színelve mobiltelefonozik*)

9, 10, 11, 12 ...

LÁNY Ugye, ha - ne adj Isten - bejönne hozzánk, nem szeded elő megint azokat a kiskori meztelen képeimet, mint a múltkor a Babu néni meg a Pista bácsi előtt, hogy (*utánozva az érzékenyülő anyját*) nézzétek azokat a kis hurkákat, meg azokat a huncut kis szeplőket a pisze orrocskája tövében! Hát nem kiköpött Szinti Kraftwerk!!?

ANYA (*Most éppen sárga csekkek kerülnek elő a takarításban azoknak mondja, gúnyosan gügyögve*) 12, 13, 14, 15

FIÚ (*Szorgolgatva az utastérben, apja ill. saját hónalját, keserűen szól*) Na tessék, ezt is tőled örökölted!

APA (*Megint meglegyinti, majd fennhangon folytatja*) 13, 14, 15 ...

FIÚ Most csináljak úgy egész este, mint egy pingvin? (*Mutatja és bénáztatva emelgeti a kezét az idézet közben*) Ülj hitvesem, ülj az ölembe ide!

LÁNY Meg merjem neki mondani, hogy rosszul vagyok az izzadságszagtól? Tudod, a Zsoltival is ezért lett vége ...

ANYA 16, 17 ...

LÁNY Elfogadjam, ha pizzázni hív?

ANYA 18, 19 ...

FIÚ Szerinted a Gösserbe hívjam pizzázni?

APA 16, 17, 18 ...

LÁNY Mit csináljak, ha csokival kínál? Ha megtudja, hogy csokifüggő vagyok, lehet, hogy rögtön lepasszol.

ANYA 20, 21...

FIÚ Ha viszek neki ebből a csokiból, amelyiket a svájci kuncsaftodtól kaptál, nem hiszi azt, hogy csak játszani akarom a raj csávót?

APA 19, 20, 21, ...

(*A fiú kiszáll a „kocsiból”, anya elmegy a létra alól, a fiú a létra alá áll - Ó, Rómeó! -, beszélgetnének, de nem megy... Elkezdenek ők is számokkal dialogizálni. Suta számbeszéd, bénázás lesz csak a vágyott találkozásból ...*)

FIÚ Nulla, egy nagy nulla az egész! (*dühösen el*)

LÁNY Még hogy nyílnak a völgyben a kerti virágok !! (*Lemászik a létráról és ismét vigasztaló csokitartalék után kutat, de nem talál semmit, reménytelenül roskad vissza a helyére, s katatón mozdulatokkal memorizál tovább. Sejtelmes aláfestő zenére, különböző irányokból, felnagyított csokipapírokat ábrázoló kesztyűbábokkal érkezik a kórus. A jelenet a Belga együttes Csoki dalának szövegére épül.*)

4. CSOKI

KÓRUS (*Szándékolt infantilizmussal*) Csoki, olvadás! Csoki, ropogós! Csoki celofános! Csoki, mogyorós! (*Csábító, idegesítő szirénhangokon körbe dongják a Lányt.*)

Csoki-erdőben / csoki-virág,

csoki-szarvas, / csoki-vadász

csoki fákon / csoki levél

csoki-patakokban csoki-hal él.

(*A Lány egyre hangosabban mondja a Petőfi verset, mintha el akarná nyomni a kísértő hangokat, tehát a Kórust és a Lányt szimultán halljuk.)*

Csokik a bokrok, csokik a fák,

csoki a kolbász, csoki a ház,

csokis a nadrág, csokis a szád,

de a csoki világban nem szólnak rád!

LÁNY (*Felugrik a székre, s mint egy koncert frontembere, mondja, recitálja, rapperként skandálja a versszakot.)*

Csokipudingon csücsül egy csóka,

csoki csíkot húz a csiga-csoki nyála,

csoki-csemegéből foka nyalóka

csoki-csillag csemege is lenne, ha vóna.

(*Majd visszahuppan a székre, amely a kettes létra alá van téve, és magol tovább)*

KÓRUS (*Egyre halkulnak, majd különböző irányokban kimennek a térből.*)

Csoki, olvadás! Csoki, ropogós! Csoki celofános! Csoki, mogyorós!

5. SZAPPANOPERA

(*A háttérből tévészignál hanga szól, valamelyik szappanopera kezdő zenéje. Anya nyilván elkezdi nézni a kedvenc sorozatát. A verstanulást most a „filmből érkező” szereplők interakciója zavarja meg.)*

LÁNY Elhull a virág, eliramlik az élet / Üljetek hitvesem, üljetek az ölembe, ide! ...

EGY HANG A FÜGGÖNY MÖGÜL Luciéta! Jössz vissza rögtön a sorozatba, még nem végeztünk!

LUCIÉTA (*Estélyiben, pohárral a kezében, unottan legyint a hang felé, majd a Lányhoz kezd el beszélni.)* Ah, ne higgy a csalfa szóknak édesem! Armando engem is így kábított, aztán egy bivalynak elegendő arzént kevert a Martinimbe. Isten nyugosztalja az én mohó bácsikámat Don Diridongót! ... Csak vigyázz ezzel a talpramagyar kishuszárral! Hogy hevül, hogy lobog! Március közepén fellobban és szeptember végén még mindig ég! Ahogy a nagy Alehandro írta: Őszi éjjel izzik a galagonya ruhája.

LÁNY Ki téged még akkor is ott is, örökre szeret...

LUCIÉTA Ó, beszélsz bolondságokat, kicsi lány! Hát szerinted vak ez a te hitvesed? Ugyan, nézd meg miket posztol ... ez a kis apostol ...! Hát szórja a lájkokat ezer felé, te meg itt motyogsz egy bezárt szobában? (*bevadulva*) Na tedd le szépen azt a versikét, és nyomjad szépen a gombot, hadd kezdődjön a pasi-szüret! (*Elkezdi előre dönteni a létrát, a lány segít ebben, majd végsőre a létra a földön fekszik a 6. jelenet kisállat ketreceként.*)

EGY HANG Luciéta !!

LUCIÉTA Látod, ez se bírja ki nélkülem! Na pá! (*énekel*) Szívemben bomba van!

LÁNY Ki téged még akkor is, ott is örökre szeret ...

6. KISÁLLAT

(*Hálás játéklehetőség a csoport legjobb mozgású, a testnyelvvel leggazdagabban élni tudó tagjának. A Lány következő szövege csak álmonológ, igazából Josephine az „aranyhörcsög” *-ok helyén mutatott, játszott gesztusait – bátran kitett, parodisztikus, mókás gesztusait, mozdulatait – reagálja le. Josephine számára a ledöntött létra a ketrec.*)

LÁNY

* Ne, Joshepine, legalább te ne idegelj! * Ne zörögjél már! Ott a labdád, játsszál vele! Vagy rágszáld azt a bigyót! * Nem veszlek ki! Persze, hogy megint szétrágd a kábeleket! * Hiába nézel így! * Na, ezt ne! Tudod, hogy ezt nem bírom ki! (*kirohanás közben* * „Óh mondd, ha előbb halok el, tetemimre könnyezve borítasz-e szemfödelet?” * (*Josephine meghökkenve néz a Lány után, majd – valahogy kievickélve a létra jelentette ketrecéből – utána szalad.*)

8. „RINGASD EL MAGAD!”

(*Üres szín. A takarás mögül egyre erősödő zajok, hangfoszlányok. Keverednek a hangfalakból hallható, különböző disszonáns hangminták a játszókat által létrehozott hangokkal, dobogással, effekteszközök zajával, a záró Erdős Virág vers refrénjével, mondatfoszlányaival. E hangfüggöny mögül lép elő a Lány és éneklő a Képzelt riport... legismertebb dalának egy részletét.*)

LÁNY Ha nem bírod már elviselni, azt, amiben vagy, / Lépj ki, mint egy rossz cipőből, ringasd el magad! Ringasd el magad! ...

(*Amikor odaér a létrához, a lapjára fekteti és ráfekszik. Ekkor kezdenek bejönni a többiek, különböző irányokból. Halkan éneklő a refrént, néhányan a létra két végét fogva felemelik a Lányt, ringatni kezdik. A többiek lassú, irányváltoztató járással kitöltik a színpadot.*

Különböző időközökben a tér különböző pontjairól harsannak fel a ringatás harmóniáját megtörő, számonkérő, rideg mondatok.)

MONDATOK

- Születési helye? Versformája? Vegyértéke? Fővárosa? Képlete? Szófaja?
Megoldása?
- Majd apád kikérdezi!
- Majd anyád kikérdezi!
- Majd apád!
- Majd anyád!
- Apád!
- Anyád!
- Tedd le! Csukd be! Vidd ki! Mutasd! Írd le! Javítsd ki! Húzd alá! Jegyezd meg!
- Majd apád segít!
- Majd anyád segít!
- Majd apád!
- Majd anyád!
- Apád!
- Anyád!
- Miért? Kinek? Minek? Mennyiért? Miből? Hová? Kivel? Minek? Minek?
Minek? (Az utolsó kérdéseket célzottan a közönségnek mondják!)

9. FINÁLÉ

(A kifelé irányított kérdés bevonni szeretne, érintetté tenni, közös, további gondolkodásra hívni. A Kórus a záró vers refrénje alatt szabálytalan alakzatot alakít ki, térbeli helyeket, testhelyzeteket illetően. Mindenki – a vers potenciális megidéztjeként – másként van jelen a színpadi térben. Egy a közös bennük: minden megszólaló a nézők felé mondja a szövegét. Azt a szöveget, amely a klasszikus elégia helyére kerül a 20. percben, egy 19. századi romantikus költő gondolatai helyére. Egy kortárs versről van szó, amelyet Vári György is kiválasztott, amikor a litera.hu egy évvégi körkérdésben 2012 legjobb verseit kereste. A kritikus akkor ezt írta: "...valami bizarrul tiszta, mégis nyers poétikusság közegeben éled újra a politikai

versírásnak egy olyan tradíciója ebben a versben (és Erdős más verseiben is), amelyről azt hittem, végleg, feltámaszthatatlanul halott. Az ő története is bizonyítja, hogy nem szükségszerű, hogy a líraolvasás kevesek ügye legyen, előkelő hobbi vagy extrém sport”

KÓRUS (*Kialakítva a fent leírt térbeli alakzatokat*) Na most akkor mondjátok meg, nagyokosok mi legyen, ki ne legyen miközülünk maholnap és ki legyen !!

LÁNY (*Feláll a székre, kezében az irodalomkönyv. Bele-belenéz, olvasni, mondani kezdi a Petőfi-verset, majd leteszi, ledobja a könyvet, közli a „becserélt” vers szerzőjét címét, s mondani kezdi a szöveget. Azonosulásként is értelmezhetően mindenkinek jutnak sorok a versből, a refrént a Kórus mindig együtt mondja.)*

Erdős Virág: Na most akkor...

Ki legeljen penneágyon
rozmaringos mellfilét,
ki pecázza kukából
a halolajos kiflijét,
kinek legyen friss levegőn
tartózkodni ideje,
kinek teljen karcinogén
cuccokkal a tüdeje?
Ki rakja ki carrarai
márvánnyal a klotyóját,
kinek pakoltassák ki a
pénztárnál a motyóját?
ki rendeljen ülóbútort
magának a neten,
kik lakjanak egyetlenegy
félszobába heten?

Na most akkor mondjátok meg, nagyokosok mi legyen, ki ne legyen miközülünk maholnap és ki legyen !!

Ki utazzon még a világ
végére is kocsival,
ki tudjon le minden bajt
egy odavetett bocsival,

ki vegye a nyakába
egy papucsér a házát,
kinek vigye el a bank a
vakolatlan házát?

Kinek legyen jelszava
a részvét és a szeretet,
kinek kelljen beszerezni
tüdőszűrő leletet?

Ki hurcolja fel alá az
interspáros batyuját,
ki átkozza el a saját
sose látott anyuját?

Na most akkor mondjátok meg, nagyokosok mi legyen, ki ne legyen miközülünk maholnap
és ki legyen.

Ki lomizzon kisbiciklit,
dinókat meg törpöket,
ki ugassa le az undok
játészótéri kölyköket,
ki lássa a sajátját a
más ölében csicsikálni,
ki próbálja magát minden
karácsonykor kicsinálni?

Kinek legyen tiszta sor,
hogyan haladás vagy haza,
kinek legyen úgy, hogy
többé ne mehessen haza?

Na most akkor mondjátok meg, nagyokosok mi legyen, ki ne legyen miközülünk maholnap
és ki legyen. ...

... Na most akkor, mondjátok meg, nagyokosok, mi legyen ?!!! ...

CSEND !!

V É G E